

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

BREXİT - İNGİLTERE'NİN AB'DEN AYRILMASI SORUNSALI "TÜRKİYE'YE OLASI ETKİLERİ"

FEYZULLAH ALTAY

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Nisan, 2016
www.kto.org.tr

İÇİNDEKİLER:

<u>Başlık</u>	<u>Sayfa</u>
1. Giriş – Brexit Nedir.....	1
2. İngiltere’nin AB’den Çıkmayı İstemesinde Öne Çıkan Unsurlar.....	1
3. İngiltere’nin AB Üyeliğinden Çıkışının Olası Sonuçları	2
4. İngiltere’nin AB’den Çıkması Durumunda Alternatifleri Neler Olabilir?.....	5
5. Brexit Türkiye’yi etkiler mi?.....	6
6. Sonuç.....	7
7. Kaynakça.....	7

1. Giriş - Brexit Nedir?

"Britain" (Britanya) ve "exit" (çıkış) sözcüklerinin birleşiminden oluşan Brexit kelimesi İngiltere'nin Avrupa Birliği (AB)'nden ayrılmasını ifade etmektedir. İngiltere'de Başbakan David Cameron'ın lideri olduğu Muhafazakar Parti Mayıs 2015 seçimlerinde tek başına iktidar olmuş ve ülkeyi 2017 yılının sonuna kadar AB üyeliği konusunda referanduma götüreceğini belirtmişti. Geçtiğimiz Şubat ayında Cameron'ın 23 Haziran 2016'yı referandum tarihi olarak vermesiyle İngiltere'nin AB'den ayrılması konusu tekrar gündeme geldi. Referandumda "İngiltere AB'den ayrılmalı mı, kalmalı mı?" sorusu sorulacak. Referandumdan evet sonucu çıkması halinde İngiltere'nin AB üyeliği sona erecek. İngiltere'de son yapılan anketler İngiliz halkının %51'inin AB üyeliğinin devam etmesi taraftarı olduğunu gösteriyor.

Avrupa'nın en büyük ülkelerinden biri olan İngiltere AB'ye 1973 yılında üye olmuştur. İngiltere'nin AB'ye üyeliğinden günümüze kadar geçen sürece bakıldığında İngiltere'de AB üyeliğini destekleyen bir kesimin yanı sıra AB üyeliğine karşı olan ve AB'ye şüphe ile yaklaşan bir kesimin de var olduğu görülüyor. İngiltere'de 1975 yılında da AB üyeliği ile ilgili referandum yapılmış ancak bu referandumda halkın çoğu AB'de kalınması yönünde oy kullanmıştı. 1975 yılında AB'de kalma kararı alınmasına rağmen, Fransa ve Almanya gibi ülkelerin aksine İngiltere AB entegrasyon süreçlerine tam olarak katılmadı. İngiltere AB üyesi olarak ortak pazarda yer almasına karşın Euro ve Schengen bölgelerinin dışında kalmayı tercih etti. Sonuç olarak tarihsel olarak bakıldığında İngiltere'nin AB ile entegrasyon konusunda kendini diğer Avrupa ülkelerinden daha farklı şekilde konumlandığı görülüyor.

2. İngiltere'nin AB'den Çıkmayı İstemesinde Öne Çıkan Unsurlar

İngiltere'nin AB ile entegrasyon konusunda kendini farklı konumlandırmasının yanı sıra bütçe sorunu, göçmen sorunu, dış ticaret, yasal tereddütler ve para politikası gibi konular da İngiltere'nin AB'den çıkmayı istemesinde öne çıkan unsurlar arasında yer alıyor.

- **Bütçe sorunu:** İngiltere, AB bütçesine sağladığı katkıdan daha az harcama yapıyor. Böylece İngiltere, Fransa ve Almanya gibi AB bütçesine net katkı yapan ülkeler arasında yer alıyor. Bütçe için yapılan harcamalar diğer AB ülkelerine yatırım yapılması için kullanıyor olsa da İngiltere ekonomisi güçlendikçe bütçenin faturası arttığı için sorun yaratıyor. 2008 yılında İngiltere'nin bütçeye sağladığı net katkı 2.7 milyar pound iken, 2014 yılında 11.34 milyar pounda ulaşmıştır.
- **Dış Ticaret:** Brexit'i savunanların ortaya koyduğu bir diğer görüş İngiltere'nin dış ticarete AB ile işbirliği içinde olmasının diğer ülkelerle dış ticaret bloğu içerisinde bulunmasına engel olması şeklinde karşımıza çıkıyor. İngiltere'nin AB'den çıkması halinde Çin ve diğer ülkelerle dış

ticaret ilişkilerini kuvvetlendirebileceğine yönelik bir görüş de mevcut.

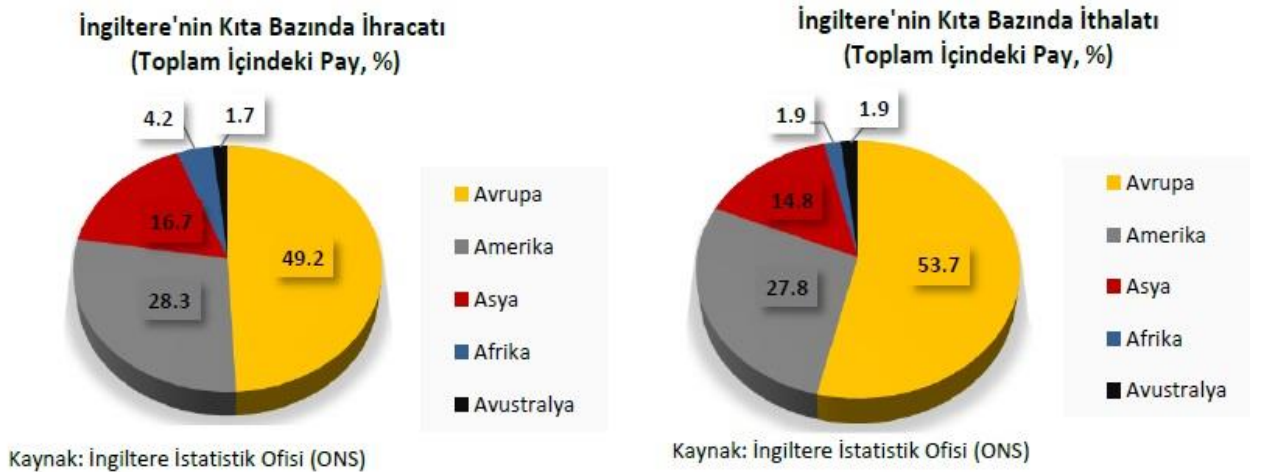
- **Göçmen sorunu:** İngiltere AB üyesi olması nedeniyle “işgücünün ve kişilerin serbest dolaşımı” ilkesini uyguluyor. AB'den çıkışı destekleyenlere göre bu durum, sınırların kontrol edilememesine, ülke içinde ucuz iş gücünün artmasına ve çalışmak amacıyla diğer Avrupa ülkelerinden gelen insan sayısının düşürülememesine neden oluyor.
- **Yasal tereddütler:** İngiltere'nin AB üyesi olması sebebiyle AB yasal mevzuatına uymak durumunda olması ülke içinde tartışmalara neden olabiliyor.
- **Para politikası:** AB'den çıkışı destekleyenler İngiltere'nin Danimarka ve İsveç ile birlikte euro yerine kendi para birimini kullanıyor olması nedeniyle ülkenin, AB'nin finansal karar mekanizmalarında yeterince etkili olamadığını düşünüyor.

İngiltere'nin AB'den çıkması yukarıda belirtilen sorunlarına çözüm olabilir. Ancak piyasalarda AB'den çıkışın belirsizliğe neden olabileceği hatta Şubat ayında yapılan G-20 toplantısında maliye bakanlarının da belirttiği gibi “şok etkisi” yaratabileceği görüşleri de mevcut. Öte yandan, piyasalarda İngiltere'nin AB'den çıkmasının sadece sterlinin dolar ve euro karşısındaki değerini düşüreceğini ve Brexit'in etkilerinin bununla sınırlı kalarak büyük bir etki yaratmayacağını savunan bir kesim de bulunuyor.

3. İngiltere'nin AB Üyeliğinden Çıkışının Olası Sonuçları

İngiltere'nin AB'den çıkışının gerek İngiltere gerekse AB'nin geri kalanı üzerinde çeşitli kanallarla etkisinin olması bekleniyor. İhracatın, tedarik zincirinin, yatırımların, pek çok büyük şirketin karlılığının olumsuz etkilenmesi gibi sonuçların olacağı tahmin ediliyor. Ayrıca Avrupa'nın dünya üzerindeki saygınlığının ve etkisinin azalabileceğine dair görüşler de bulunuyor. İngiltere'nin AB'den çıkışının AB üyesi ülkeleri de farklı ölçülerde etkilemesi bekleniyor.

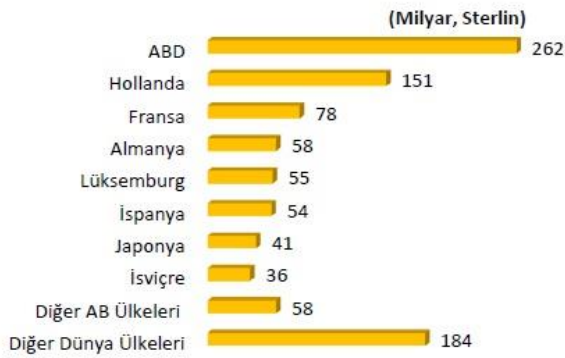
Tablo 1: İngiltere'nin Kıta Bazında İhracatı ve İthalatı

İngiltere’nin kıta bazında ihracatına baktığımızda, İngiltere’nin ihracatının %49.2’sini Avrupa ile yaptığı görülüyor. Almanya, Fransa ve Hollanda ise İngiltere’nin Avrupa’daki önemli ticaret partnerleri olarak öne çıkıyor. Ayrıca İngiltere’nin ithalatında da Avrupa %53.7’lik oranla yine ilk sırada geliyor. Brexit’in gerçekleşmesi durumunda hem İngiltere’nin hem de Avrupa’da İngiltere’nin ticaret yaptığı ülkelerin söz konusu çıkıştan olumsuz etkilenmesi bekleniyor. İngiltere’nin AB üyeliğinden çıkması halinde ticari ilişkilerin nasıl etkileneceği yeni uygulanacak ticaret politikalarına bağlı olacak. Ancak olası ilk etkiler, düzenleme farklılıkları nedeniyle ticaret maliyetlerinin zamanla artacağı, karşılıklı olarak ticaret hacimlerinin ve İngiltere’nin AB tedarik zinciri içerisindeki yerinin zarar göreceği yönünde. Söz konusu zararın, İngiltere dış ticareti için Avrupa’nın oldukça önem arz etmesi nedeniyle İngiltere tarafında daha fazla hissedileceği düşünülüyor. Brexit’in gerçekleşmesi halinde, AB ile serbest ticaret yapmak zorlaşabilecek ve serbest ticaretin yapılabilmesi için çeşitli anlaşmaların yapılması gerekebilecek.

3.1. Yatırımlar

Tablo 2: İngiltere’ye Doğrudan Yatırım Yapan Ülkeler

Kaynak: İngiltere İstatistik Ofisi (ONS)

İngiltere’ye yapılan doğrudan yatırımların büyük bir kısmı AB üyesi ülkeler tarafından yapılıyor. İngiltere’nin AB üyeliğinden çıkması halinde, doğrudan yatırımlarda belirgin bir azalma yaşanması gündeme gelebilir. Dil, yatırım kolaylığı sağlayan düzenlemeler ve derin sermaye piyasaları gibi avantaja sahip olan İngiltere’nin olası bir çıkış durumunda en büyük yatırım kaynağını kaybetmesi, yeni yatırımları çekmekte zorlanmasına neden olabilir. Yatırımların azalması ise İngiliz şirketlerini başta finansman kanalı olmak üzere birçok yönden olumsuz etkileyebilir. Söz konusu olumsuz etki sektörel bazda birbiri ile yakın ilişki içinde olan şirketlere zincirleme halinde yayılabilir. Böyle bir durumun gerçekleşmesi hem üretim hem de dış ticarete zarar verebileceğinden ülke ekonomisini daha kırılgan hale getirebilir.

3.2. Bütçe

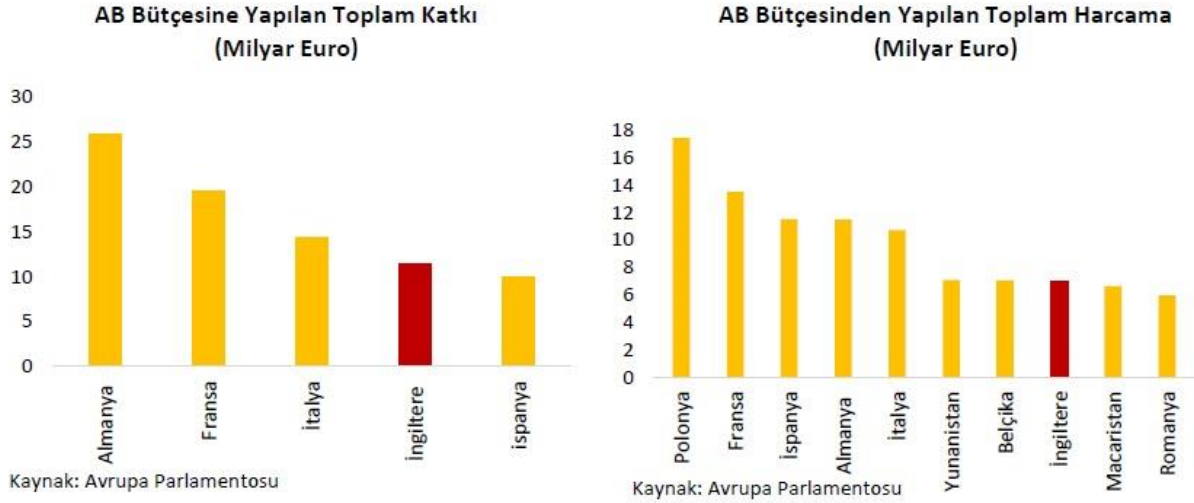
AB bütçesine yaptığı toplam katkı açısından İngiltere 11.34 milyar Euro ile ilk beş ülke arasında yer alıyor. İlk beş sıradaki ülkelerin AB bütçesine yaptığı toplam katkı bütçenin %63’üne denk geliyor. İngiltere’nin yaptığı katkı ise AB bütçesinin %9’unu oluşturuyor. AB bütçesinden yapılan toplam harcama açısından değerlendirme yapıldığında ise İngiltere’nin sekizinci sırada yer aldığı görülüyor. Bütçeye yaptıkları toplam katkı açısından İngiltere’nin önünde yer alan Almanya,

BREXİT - İNGİLTERE’NİN AB’DEN AYRILMASI SORUNSALI VE TÜRKİYE’YE OLASI ETKİLERİ

ansa ve İtalya’nın, İngiltere’den daha fazla harcama yaptıkları görülüyor. Bu durum, İngiltere’nin AB’den ayrılması durumunda bütçeye katkı yapan önemli ortaklardan birinin ayrılacağı anlamına geliyor.

Tablo 3: İngiltere’nin AB Bütçesine Yaptığı Toplam Katkı ve AB Bütçesinden Yapılan Toplam Harcama

Brexit’in gerçekleşmesi halinde, İngiltere’nin bütçeye yaptığı katkıdan doğacak açığı AB’nin diğer ülkelerinin tamamlaması gerekeceğinden söz konusu ülkelerin ek bir yükün altına girmesi ihtiyacı doğabilir. Diğer ülkelere ek bir yük gelmeyecek olsa bile, bütçeye yapılan katkı azalacağından dolayı, ülkelerin yapacakları harcama miktarı olumsuz etkilenebilecektir. Bütçe açısından yapılan değerlendirmeye göre, AB’ye kıyasla İngiltere’nin söz konusu çıkıştan daha az etkilenmesi bekleniyor.

3.3. Finansal Piyasalar

İngiltere, AB’nin diğer ülkelerine kıyasla bankacılıkta lider konumda ve Avrupa finansal sistemine entegre olmuş durumda. Brexit’in gerçekleşmesi durumunda, AB’nin üye ülkeleri bankacılık aktivitesinin kendi ülkelerine kaydırılmasını talep edebilir. İngiltere’deki finansal merkezler Paris, Frankfurt, Amsterdam ve Dublin gibi şehirlere kayabilir. Bunun yanı sıra İngiltere, sermaye piyasası birliği gibi piyasa mekanizmasına işlerlik kazandıran girişimlerden yoksun kalması sonucu zarar görebilir. Söz konusu etkiler Londra’nın dışında Leeds, Edinburg ve Glasgow gibi finans merkezlerinde kendini daha çok hissettirebilir ve bu durum İngiltere’nin finansal piyasalardaki rekabetçi gücünün sarsılmasına neden olabilir. Avrupa açısından bakıldığında ise, Brexit’in gerçekleşmesi AB’nin geri kalan ülkelerinde finansal hizmetlerin maliyetini ve likiditeyi etkileyebileceğinden Avrupa’nın genelinde ticari kuruluşların ve hane halklarının maliyetlerinin artmasına sebep olabilir. Ayrıca Avrupa’daki birçok büyük bankanın Londra’da önemli işlemleri

olduğu değerlendirildiğinde, yer değiştirmenin maliyeti AB ülkelerine olumsuz yansiyabilir. Genel olarak değerlendirmek gerekirse, finansal piyasalar açısından Brexit'in gerçekleşmesi hem İngiltere hem de AB'nin geri kalanı açısından olumsuz görünüyor.

3.4. Belirsizlik

Brexit'in gerçekleşmesinin, hem İngiltere hem de diğer AB üyesi ülkelerde belirsizlik ortamı yaratacağı düşünülüyor. İngiltere'nin AB'den çıkışı durumunda oluşabilecek belirsizlik ortamı, AB'nin geri kalanında yatırım yapma iştahını azaltarak risk yaratabilir. Bununla birlikte AB ülkeleri içinde bütünüleyici olmayan politik güçler ön plana çıkabilir ve ayrılıkçı görüşler gündeme gelebilir. Ayrılıkçı görüşlerin ortaya çıkması ise AB'nin feshedilemez olmadığını tasdik edeceğinden, ayrılma isteği olan diğer ülkeleri bu yönde destekleyebilir ve AB'nin bütünlüğü açısından risk oluşturabilir.

4. İngiltere'nin AB'den Çıkması Durumunda Alternatifleri Neler Olabilir?

Küreselleşen dünyada ekonomik entegrasyon sürecinin ülkeler için oldukça önem arz eden bir konu olması İngiltere'nin AB'den çıksa bile üye ülkelerle var olan ticari ilişkilerini koruma ihtiyacını doğurmaktadır. İngiltere'nin AB üyeliğinden çıkması durumunda AB ile ticari ilişkilerini sürdürmeye devam edebilmesi için alternatif senaryolar bulunmaktadır:

- **Norveç Modeli:** İngiltere, Norveç gibi AB'ye üye olmadan Avrupa Ekonomik Bölgesi (EEA) anlaşması ile tek pazarda aktör olarak ticari ilişkilerini sürdürmeye devam edebilir ve AB'den bağımsız olarak ticari anlaşmalar yapabilir. Tek pazarın avantajı ise ortaklar arasında sınır veya vergi gibi engellerin olmaması. Ancak bu model bazı dezavantajları da içinde barındırıyor. Söz konusu modelde İngiltere AB'den çıksa bile AB bütçesine katkıda bulunmak zorunda kalacak. Bununla birlikte AB'ye ihracat ve anti-damping önlemleri konusunda AB'nin kurallarına uyum sağlamak zorunda olacak. Aynı zamanda bu model tek pazar politikaları kurallarının oluşumunda söz hakkı bulunmadığı halde kurallara uymayı gerektiriyor.
- **İsviçre Modeli (Bilateral Agreements):** İsviçre AB ya da EEA'ya üye olmadan AB ile yaptığı 'iki taraflı' anlaşmalar ile ilişkilerini sürdürüyor. İngiltere AB üyeliğinden çıkıp İsviçre gibi AB ile yaptığı 'iki taraflı' anlaşmalarla malların ve şahısların serbest dolaşımını sağlayabilir. Bununla birlikte AB'den bağımsız olarak ticari anlaşmalar da yapabilir. Ancak İngiltere, İsviçre modelini uygulaması halinde Norveç modelindeki EEA anlaşması kadar olmasa da yine de AB programlarına katılım ücreti ödeyecek. İsviçre modelinin diğer dezavantajı ise hizmet ticaretinde AB ile anlaşması olmadığından sadece mal ticaretinden yararlanabilecek olması. Son olarak, iki taraflı anlaşmalar AB kurallarına uyumu gerektirdiği halde İngiltere AB'nin karar alma sürecinde bir hakka sahip olamayacak.

- **Avrupa Serbest Ticaret Birliği (European Free Trade Association) Alternatifi:** AB’ye alternatif olarak kurulan Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) çerçevesinde İngiltere AB ile serbest mal ticaretini yürütebilir. Diğer modellerde olduğu gibi AB’den bağımsız olarak ticari anlaşmalar yapabilecekken, diğer modellerden farklı olarak İngiltere’nin AB bütçesine katkıda bulunma ve AB ekonomi politikası ve düzenlemelerine uyum sağlama zorunluluğu olmayacak. Bu modelin dezavantajları ise AB ile şahısların serbest dolaşımı olmaması, hizmet sağlayıcılar için AB pazarlarına ulaşım haklarının bulunmaması ve AB’ye yapılan ticarete malların AB ürün standartlarını karşılamak zorunda olması.
- **Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization) Alternatifi:** İngiltere üyelikten çıkmasının ardından kendine bu modeli baz aldığı tıpkı EFTA alternatifinde olduğu gibi AB’den bağımsız olarak ticari anlaşmalar yapabilecek, AB ekonomi politikası ve düzenlemelerine uymak zorunda kalmayacak ve AB bütçesine katkıda bulunmayacak. Her alternatif modelin olduğu gibi bu modelin de dezavantajları bulunuyor. Bunlar EFTA’daki maddelere ek olarak; AB ile ticaretin ayrıcalıklı millet (Most Favoured Nation) için uygulanan tarife ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) anlaşmalarına uyumlu tarife dışı bariyer kapsamında olması.

5. Brexit Türkiye’yi etkiler mi?

İngiltere Türkiye için oldukça önemli bir ticaret ortağı. Türkiye’nin Almanya’dan sonra en fazla ihracat yaptığı ülke olan İngiltere aynı zamanda dış ticaretimizde fazla verdiğimiz tek Avrupa ülkesi olarak da dikkat çekiyor. İngiltere’yle yapılan ticarete, AB’nin ortak ticaret politikası kapsamında AB’nin ortak gümrük tarifeleri uygulanıyor. Ayrıca yine AB Gümrük Birliği kapsamı gereği, Türkiye’den İngiltere’ye ithal edilen sanayi ürünlerinde sıfır gümrük vergisi uygulanıyor. Bu nedenle İngiltere’nin AB’den ayrılması eğer İngiltere Gümrük Birliği’nden ve Avrupa Ekonomik Bölgesi’nden de ayrılırsa Türkiye dış ticaretini etkileyebilir gibi görünüyor. Çünkü böyle bir durumda İngiltere ve Türkiye arasında gümrük tarifelerine ilişkin yeni anlaşmalar yapılması gerekecektir. Ancak 2015 yılı verilerine göre iki ülke arasındaki ticaretin büyüklüğünün 16 milyar dolardan fazla olduğu düşünülüğünde mevcut durumdan daha zorlayıcı anlaşmalar yapılmayacağını ve bu nedenle iki ülke arasındaki ticareti olumsuz etkilemeyeceğini düşünüyoruz. Bunun yanı sıra yukarıda da belirttiğimiz üzere İngiltere’nin Birlik’ten ayrılması durumunda Ekonomik Bölge’den ayrılmayacağı ve buna yönelik bir ortaklık modeli oluşturulması yüksek ihtimal olarak görünüyor. Böyle bir durum ise ülke Birlik’ten ayrılırsa bile dış ticaret koşullarını değiştirmeyeceği için Türkiye’yi etkilemeyecektir. Öte yandan, İngiltere Başbakanı’nın 24 Şubat’ta referandum tarihini açıklaması sonrası İngiltere para birimi sterlin TL karşısında %5’in üzerinde değer kaybetti. Ülkenin Birlik’ten ayrılması durumunda sterlinde kalıcı değer kayıpları yaşanması

halinde dış ticaretimiz üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir.

İngiltere’nin AB’den ayrılması Türkiye’yi ekonomik yönden olmasa bile Birlik ile olan ilişkiler açısından etkileyebilecek gibi görünüyor. İngiltere, AB’nin genişleme sürecine ve Türkiye’nin AB üyeliğine destek veren üyelere biri. Ayrıca Türkiye’nin AB’ye katılım müzakerelerinin başlatılma kararı da İngiltere’nin AB dönem başkanlığı sırasında alındı. Bu nedenle İngiltere’nin Birlik’ten ayrılması, Türkiye’nin üyeliğini destekleyen bir üyenin ayrılmış olması açısından Türkiye’nin üyelik sürecini olumsuz etkileyebilir. Öte yandan, yukarıda bahsettiğimiz gibi İngiltere’nin Birlik’ten ayrılrsa bile ticari ilişkilerde birliğin sürdürülebileceği ve Birlik avantajlarından yararlanabileceği ülkeye özel yeni bir model benimsenebileceği düşünülüyor. Oluşacak bu yeni model Türkiye için de bir alternatif oluşturabilir. Böylece Türkiye için tam üyelik dışında başka bir yöntemle AB’ye dâhil olma yolu açılabilir.

6. Sonuç

Sonuç olarak, İngiltere’nin AB’den ayrılmasına ilişkin referandum tarihi 23 Haziran 2016 olarak kesinleşti. İngiltere’nin AB’den ayrılmayı istemesinde bütçe sorunu ve göçmen sorunu gibi hem ekonomik hem de siyasi boyutlu nedenler bulunuyor. Ülkenin Birlik’ten ayrılması ise birtakım sorunlara çözüm getirebilecek olmasına karşın hem ülke hem de Birlik için yeni sorunlar ortaya çıkaracakmış gibi görünüyor. Söz konusu sorunlara ilişkin alternatif modeller ortaya konya da bu modellerin de kendi içlerinde dezavantajları bulunuyor. İngiltere’nin hem finans piyasaları hem de dünya ticareti içindeki büyüklüğü nedeniyle Brexit’in gerçekleşmesi halinde kısa vadede çok fazla olmasa da uzun vadede etkileri daha hissedilebilir hale gelebilecektir. İngiltere’de son yapılan kamuoyu araştırmaları İngiliz halkının çoğunluğunun İngiltere’nin AB üyeliğinden ayrılmasına karşı olduğunu göstermesine karşın, Londra Belediye Başkanı Boris Johnson referandumda evet oyu kullanılmasına yönelik kampanya yürüteceğini açıklamasının yanı sıra kabine üyelerinin bir kısmı da İngiltere’nin AB’den çıkması gerektiğini düşünüyor ve bunu dile getiriyor. Bu durumun yarattığı kafa karışıklığıyla birlikte önümüzdeki dönemde AB’deki ekonomik sorunlar artarsa, referandumdan Birlik’ten ayrılmaya yönelik bir sonuç çıkabilir.

7. Kaynakça

-http://www.global-counsel.co.uk/system/files/publications/Global_Counsel_Impact_of_Brexit_June_2015.pdf

-Vakıfbank Ekonomik Araştırmalar, Mart 2016

-<http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2016/02/graphics-britain-s-referendum-eu-membership>